

>> Retrat de Robin Jenkins, per Jennifer McRae.

Contrapunts d'un escocès a Catalunya

Les vivències catalanes de Robin Jenkins es reflectirien a *The Sardana Dancers* (1964)

L'estada de Jenkins al British Institute de Barcelona, on va donar classes entre 1959 i 1962, el va posar en contacte amb una colla d'anglesos afincada a la Costa Brava que vivia d'esquenes a la catalanitat del país.

ADRIÀ PUJOL > TEXT

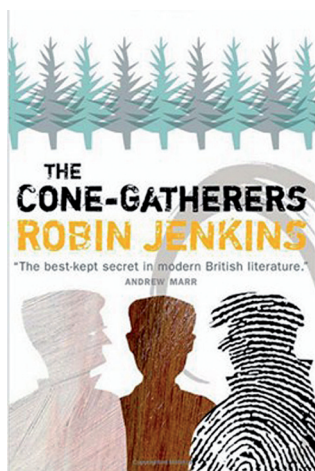
L'escriptor escocès Robin Jenkins (Flemington, 1912 - Greenock, 2005) va escriure més de trenta novel·les. Després d'una infància difícil, gràcies a una beca pot estudiar i finalment es gradua en literatura a la Universitat de Glasgow. Durant la Segona Guerra Mundial es fa objector de consciència i és enviat a treballar en el sector forestal, una vivència que apareix a la seva primera obra d'èxit, *The Cone Gatherers* (1955). A partir d'aquí comença una carrera literària fructífera, combinada amb la seva feina d'agregat cultural i de docent al British Council, fundació creada l'any 1934 per afavorir les oportunitats i la coneixença entre els ciutadans del Regne Unit fora del país. A mercè del càrrec, Jenkins viu temporades a Kabul i a Barcelona, on arriba l'any 1959. Més tard és destinat a Borneo (1963-1968), però de seguida torna a Escòcia, a escriure i a fer de professor, segons ell «per mor d'una enyorança general».

El perfil biogràfic de Robert Jenkins és essencial per entendre la seva obra. A les novel·les hi apareixen molts expatriats. També hi toca, sovint, l'estranyament entre

cultures, un xoc que sol cristal·litzar en personatges desplaçats i, per tant, en una posició privilegiada d'observadors. I sempre escriu sobre allò que ha viscut. És en aquest darrer sentit que ressenyem *The Sardana Dancers* (1964), un llibre escrit a Borneo, però una història que poua de la seva estada a Catalunya, un quinquenni abans.

Jonathan és un escriptor anglès que pateix una crisi de creativitat. Decideix passar un estiu en un poble indeterminat de la Costa Brava, presumiblement a l'Alt Empordà, per veure si recupera el to i les muses. Diem presumiblement, perquè la trama s'escola, a banda de Barcelona, en llocs com Figueres, Port de la Selva, Empúries,

A les seves novel·les hi apareixen molts expatriats. També hi toca, sovint, l'estranyament entre cultures

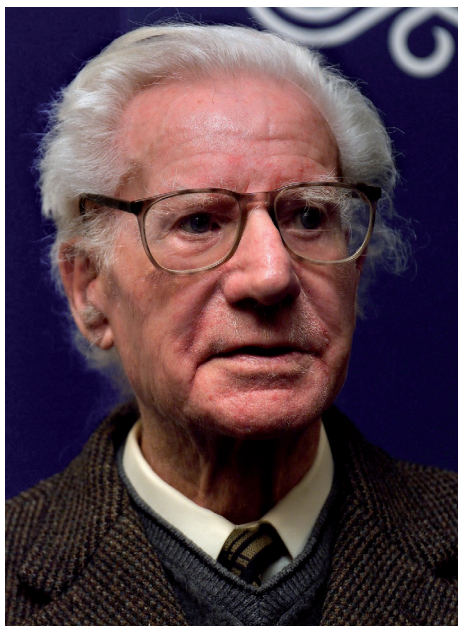
Roses, el cap de Creus i Portbou, en tot cas simples referències sense cap atenció especial al paisatge i a la història dels indrets.

El protagonista, però, no interactua amb el món circumdant. Hi viu d'esquenes. Les persones i els objectes li generen ànsia –li repugnen una mica les classes populars, els ormeigs i els cavics, les bèsties–, i només colla amb un reduït cercle d'anglesos rics i ociosos que, salvant les distàncies, recorden aquells colonitzadors amb salacot, parapetats en finques amb filferrades. Un dia, tanmateix, Jonathan rep uns amics anglesos de Barcelona, que li presenten una catalana, Montserrat Puig, i li demanen si la pot contractar de minyona. És una tapadora. La Guàrdia Civil la busca per haver fet una pintada furtiva, i a més és la germana d'en Jordi, un patriota catalanista empresonat. Jonathan s'enamora de Montserrat i la saragata emprèn la marxa.

A la recerca de l'espanyolitat

En principi, *The Sardana Dancers* no deixa de ser una història de passions i d'entrades i sortides de personatges, una mica com les pel·lícules de Robert Altman, on el bé i el mal, l'amor i la covardia són els ingredients de l'aiguabarreig, la comèdia humana. Però,

>> Robin Jenkins (Flemington, 1912 - Greenock, 2005).

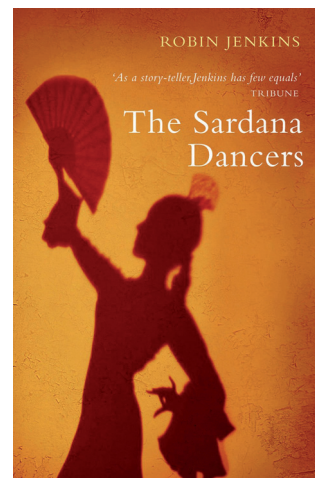
ara aquí i ara allà, Robin Jenkins ens va administrant el que se'n podrien dir apunts etnogràfics. Els anglesos de la novel·la només cerquen l'espanyolitat –parlen del Quixot, de Velázquez i «d'aquell pintor del bigoti», en Dalí–, passant per alt una certa realitat catalana, una mica com els turistes que avui demanen un *tablao* a Barcelona. En canvi, perquè la vol ajudar, Jonathan fa l'impossible per dur la Montserrat a Perpinyà, «una ciutat ben catalana». En un altre moment, els anglesos s'esborronen que, per una pintada, a Espanya et caiguin vuit anys de presó.

I també hi ha la mirada escocesa, que potser és el més suggeridor de la novel·la. Un personatge menor és un pintor de Glasgow que està ressentit amb la seva ciutat i amb la pròpia condició de classe treballadora, i fa el possible per amagar-la, tot de cara a congeniar amb els anglesos *superiors*. En canvi, tres estiuejants de la mateixa ciutat li busquen les pessigolles, i li diuen que Glasgow és meravellosa i que elles estan orgullosíssimes de la seva ascendència proletària. Li parlen amb l'anglès dels escocesos, una mena de patuès malgirbat que el pintor no suporta. I aquí Jenkins recorda Ruyra i Montcada, quan posaven en boca dels personatges secundaris la llengua de la terra.

Finalment, i en al·lusió al títol, no és fins que Jonathan balla una sardana, al costat de la Montserrat, que l'home es projecta enfora i s'amara del que l'envolta. Perquè, com Sigfrid quan tasta la sang del drac, de cop i volta ho entén tot. És a la rotllana solar que la peixatera, el fuster, els veïns, als seus ulls esdevenen alguna cosa més que ombres, i adopten relleu, noms i cognoms, personalitat, vida, tot el que ell necessitava per recuperar la creativitat.

És una bona novel·la. Ben cosida, amb acció i reflexió, generosa amb els llocs comuns, però sense caure mai en la predicibilitat. Si la llegeixen, i sobretot en els temps que vivim, siguin condescendents amb la vista a vol d'ocell de l'autor, en el sentit que no es tracta d'un clam antifranquista, que potser no era a l'abast d'un escocès de pas. Ara bé, censurin, si ho troben adient, que, a la portada de l'edició de l'any 2006, la darrera, hi aparegui una *summa bailaora*, amb tot l'*atrezzo* i els escarafalls del tipisme.

Adrià Pujol Cruells és escriptor.

>> Els anglesos de Jenkins busquen l'Espanya del Quixot i Velázquez a l'Empordà.

Per saber-ne més

JENKINS, Robin
The Sardana Dancers
Editorial Polygon, 2006.

***The Sardana Dancers* no deixa de ser una història de passions i d'entrades i sortides de personatges, una mica com les pel·lícules de Robert Altman**